

Innspill til rapport om rettighets- og lisensspørsmål ved tilgjengeliggjøring av forskningsdata

Uttalelse - NSD - Norsk senter for forskningsdata AS

Status	Innsendt til Norges forskningsråd Innsendt og bekreftet av instansen via: katrine.segadal@nsd.no
Innsendt av	Katrine Utaaker Segadal
Innsenders e-post:	katrine.segadal@nsd.no
Innsendt dato	01.09.2021
Navn på bedrift/foretak:	NSD - Norsk senter for forskningsdata AS Bedrift/foretak (Privat)
Stilling	Seksjonsleder

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte bedrift/foretak.

Innspill til rapport om rettighets- og lisensspørsmål ved tilgjengeliggjøring av forskningsdata

Avsender: Norges forskningsråd

1. 1. INNLEDNING

På vegne av Kunnskapsdepartementet har Forskningsrådet og UNIT nedsatt et utvalg som har fått i oppdrag å utrede rettighets- og lisensspørsmål knyttet til deling av datasett fra forskning. Forskningsrådet er sekretariat for utvalget. I fjor høst leverte utvalget et notat til Kunnskapsdepartementet som beskriver prinsipielle spørsmål de mener bør behandles videre, hvilke strukturelle endringer som bør vurderes for at Norge skal oppnå mer deling og gjenbruk av forskningsdata, og hvilke lovverk som berører disse problemstillingene. Basert på notatet ba utvalget om innspill fra relevante aktører i løpet av vinteren og våren 2020/2021.

Innspillene har kommet inn i flere former, blant annet gjennom skriftlige innspill, møter med ulike aktører og en åpen høringskonferanse i mars 2021. Nå har utvalget gjennomgått innspillene fra første fase og innarbeidet dette i et utkast til rapport. Det er denne utkastet til rapport du nå er i ferd med å gi innspill til. Endelig rapport fra utvalget leveres til Kunnskapsdepartementet til høsten.

Fristen for innspill er 1. september.

2. 2. HVA ØNSKER VI INNSPILL PÅ?

Vi ønsker generelt innspill på innholdet i utkastet til rapporten, om det er dekkende og om det er nyansert nok. Vi setter pris på konkrete tilbakemeldinger og forslag. Vi ønsker spesielt innspill på foreløpige anbefalinger (som ennå ikke er diskutert ferdig i utvalget).

3. 3. HVEM KAN SPILLE INN?

Vi ønsker innspill fra bredden av interessenter i kunnskapssektoren. Vi oppfordrer til ett felles innspill pr organisasjon, men det er også mulig å sende inn individuelle svar eller svar på vegne store og små grupper. Vi ber om at det informeres om hvem man representerer i svaret.

4. 4. OM HØRINGSVERKTØYET

- Det er mulig å videresende skjemaet og gi både lese- og skrivetilgang til andre.
- For å sende inn det endelige innspillet må du huske å trykke "lagre" og "send inn". Du vil motta en kvittering med svarene du har sendt inn.

5. 5. SPØRSMÅL OM HØRINGEN

For evt. spørsmål som gjelder revisjonsarbeidet, vennligst kontakt: Siri Lader Bruhn slb@forskningsradet.no eller Nenitha Charlotte Dagslott ncd@forskningsradet.no

6. 6. MED DITT SAMTYKKE

Ved å sende innspillene, samtykker du/dere til at vi kan behandle og samle innspillene for spesifikke formål som for eksempel i rapporter og for publisering på nettsiden.

Vi ber om dine kontaktopplysninger (navn, e-post og evt. institusjon). Vårt behandlingsgrunnlag er GDPR art. 6 (1) (e). Høringsinnspillene regnes som saksdokumenter og vil bli arkivert. [Les vår personvernerklæring](#) for mer informasjon om hvordan vi behandler dine personopplysninger.

? **Til del 1: Er beskrivelsene av forskningsdata dekkende? Begrunn gjerne svaret.**

Helt enig

Ingen kommentar fra instansen

? **Har du andre kommentarer til del 1 av rapporten? Henvis gjerne til kapittelnummer ved kommentarer til spesifikt innhold.**

1.4 kvalitative vs. kvantitative data

NSD er enig i at det er relevant å skille mellom kvantitative og kvalitative data i denne sammenhengen. I tillegg til det rapporten drøfter, kan et ytterligere hensyn være at det er kostnadskrevende og vanskelig å anonymisere kvalitative data. Risikoen for at kvalitative data inneholder indirekte personidentifiserende opplysninger er stor, selv om intensjonen ikke nødvendigvis har vært å samle inn slike opplysninger. Det kan være krevende å automatisere anonymiseringprosesser, all den tid muligheten for å identifisere enkeltpersoner vil være kontekstavhengig. Dermed krever det gjerne mye ressurser å anonymisere kvalitative data. I tillegg kan anonymisering potensielt forringe gjenbruksverdien av dataene. Dersom det da ikke finnes samtykke eller annen hjemmel til å dele personidentifiserende opplysninger, vil kostnadene knyttet til anonymisering kunne være et hinder for deling av kvalitative data.

? **Til del 2: Er innholdet i kapittelet 6. "Juridisk rammeverk for deling og gjenbruk av forskningsdata" dekkende? Begrunn gjerne svaret.**

Helt enig

NSD er helt enig i at den største utfordringen for forskere og institusjoner som skal dele forskningsdata, er at regelverket er fragmentarisk og at det kan være vanskelig for forskere å navigere i dette. Vurderingene av om det er eksklusive rettigheter knyttet til dataene (som

opphavsrett eller databaserett), hvem som eventuelt innehar slike rettigheter, om dataene er av en slik art at det gjelder begrensninger for delingen, og om tilstrekkelige samtykker i så fall er innhentet, krever som utvalget påpeker, kjennskap til lovreglene på området.

Vi støtter derfor anbefalingene utvalget kommer med under "6.7 Utvalgets anbefalinger om juridisk rammeverk for deling av forskningsdata". Under 6 kulepunkt kunne det etter vår vurdering med fordel legges til at institusjonene i tillegg til å utarbeide klare retningslinjer for om, hvordan og når forskningsdata skal deles, også utarbeider retningslinjer for **hvor ulike data skal arkiveres og langtidslagres** fordi dette er et viktig premiss for tilgjengeliggjøring og deling. I tillegg vil vi foreslå en anbefaling om at institusjonene krever datahåndteringsplaner i sine forskningsprosjekter. Dette kan være et godt virkemiddel for å sørge for at nødvendige vurderinger knyttet til rettighetsspørsmål etc., blir gjort på et tidlig nok tidspunkt i forskningsprosjektene.

? Er innholdet i kapittel 7. "Om lisenser og frigivelseserklæringer for deling og gjenbruk av forskningsdata" dekkende? Begrunn gjerne svaret.

NSD mener kapittel 7. bidrar til viktige avklaringer rundt lisensiering av forskningsdata. Spesielt støtter vi vi anbefalingene rundt bruk av embargo på forskningsdata som ligger til grunn for vitenskapelige publikasjoner. Anbefalingen knyttet til at navngivelseslisenser ikke bør brukes som et verktøy for å oppnå sitering, er en viktig avklaring i denne sammenhengen. Selv om utvalget ikke har fokusert på lisensiering av forskningsrelaterte objekter, synes vi at det er positivt at problemstillingen nevnes og at det påpekes at "Å tilgjengeliggjøre forskningsrelaterte objekter under åpne lisenser ivaretar integriteten til forskningsresultatene blant annet ved å sikre etterprøvbarehet og gyldighet til analyser, modeller og metoder."

? Har du andre kommentarer til del 2 av rapporten? Henvis gjerne til kapittelnummer ved kommentarer til spesifikt innhold.

Refleksjonene rundt implikasjoner av lisensvalg i kap. 8 synes NSD er viktige og gode. Utvalgets anbefalinger om bruk av lisenser og frigivelseserklæringer på forskningsdata som skal publiseres (kap. 11) er konkrete og klargjørende.

? Til del 3: Gir innholdet i del 3 en god beskrivelse av ikke-juridiske barrierer for deling og gjenbruk av forskningsdata? Begrunn gjerne svaret.

Helt enig

NSD vil spesielt gi sin støtte til at utvalget poengterer viktigheten av koordinert innsats for mer deling og gjenbruk av forskningsdata. Vi mener utvalget treffer godt med følgende beskrivelse: "Det er vel og bra at det satses på dette feltet, og utvalget mener det er en riktig prioritering i tiden vi er inne i. Det er likevel en utfordring at de mange initiativene ikke er godt nok koordinert fra øverste hold. Dette fører til delvis overlappende og delvis motstridende konklusjoner, som kan gjøre det vanskelig for de som er ansvarlige for datadelingen å navigere mellom alle gode råd og anbefalinger."

Vi er også enig i at det å gjøre forskningsdata FAIR er sentralt for å fremme gjenbruk og at det å reelt oppfylle FAIR-prinsippene er ressurskrevende. NSD stiller seg bak behovet "for et kontinuerlig investeringstrykk for å etablere, videreutvikle og promotere forskningsinfrastrukturer som sikrer datadeling, slik at forskere skal få gode verktøy og brukerstøtte som er nødvendig for deling og gjenbruk." Det er viktig å ikke bare støtte nye initiativer og nyetableringer, men også videreutvikle og sikre langsiktighet og mulighet for å realisere gevinstene av investeringer som allerede er gjort.

? Har du kommentarer til anbefalingene som står under overskriften "Regjeringen og departementene"?

NSD støtter disse anbefalingene.

? Har du kommentarer til anbefalingene som står under overskriften "Finansiører og virkemiddelapparatet"?

NSD støtter generelt disse anbefalingene, men vil spesielt trekke frem viktigheten av at "egne tildelinger bør gis til oppbygning, vedlikehold og deling av viktige datasett, for å stimulere til prioritering av slik aktivitet."

? Har du kommentarer til anbefalingene som står under overskriften "Forskningsinstitusjonene"?

NSD støtter disse anbefalingene.

? Har du andre kommentarer til del 3 av rapporten? Henvis gjerne til kapittelnummer ved kommentarer til spesifikt innhold.

NSD har ingen ytterligere konkrete kommentarer. Rapporten er grundig og klargjørende med gode og konkrete anbefalinger.

Med vennlig hilsen

Mari Sundli Tveit
Administrerende direktør i Norges
forskningsråd

Dokumentet er elektronisk godkjent